

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ, УКРАЇНСЬКИХ ТА ЯПОНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОЧУТТІВ КОХАННЯ ТА ЛЮБОВІ

Дослідження присвячене фразеології, а саме аналізу фразеологічних одиниць англійської, української та японської мов, що позначають почуття кохання та любові. Метою дослідження є визначення культурних особливостей, закладених у фразеологічних одиницях досліджуваних мов, а саме: різниці у засобах вираження, використаних у фразеологічних зворотах цих мов, а також асоціацій, які використані у фразеологізмах та притаманні кожній окремій мові.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічна одиниця, почуття кохання, почуття любові, культурні особливості.

Фразеологія займає особливе місце у кожній мові. Використання фразеологічних одиниць дозволяє широко описати всю різноманітність процесів нашого життя. Вони є доказом не лише багатства, але й гнучкості, різноманітності та точності мови. Фразеологічні одиниці будь-якої з мов є одним з найголовніших джерел пізнання культури та мудрості нації, яка містить широкий спектр свідчень про історію, традиції, ідеали, мрії та надії.

Філолог-японіст Н. І. Васіна зазначає, що мова – це засіб вивчення самої країни та її культури. Мова – найбільший скарб народу. Він формується та змінюється віками [Васіна 2006, с.13]. Однак в ньому лишаються думки та мрії народу, його досвід, вираження яких сконцентроване саме у афоризмах, прислів'ях та приказках [Васіна 2006, с.14].

Фразеологія як наука виникла, у 40-50х рр. ХХ ст. в російській лінгвістиці (завдяки роботам В. Виноградова та його школи, яка розвивала ідеї Ч. Балі). Визначальними для фразеології були також роботи А. Потебні, І. Бодуена-де-Куртене, А. Шахматова, К. Бругмана, Пауля та Есперсена.

Сучасні мовознавці теж зробили свій вклад у дослідження цієї науки та започаткуванні різних підходів до визначення понять фразеологізму. О. Гарашенко, як і М. Кочерган визначили фразеологію як науку про фразеологічні одиниці [Гарашенко 2001, с.176], відтворювані одиниці мови з двох або більше слів, цілісні за своїм значенням і стійкі за складом та структурою [Кочерган 2006, с.242].

Дещо раніше І. Арнольд запропонувала термін «сталий вираз», який він вважав більш коректним, оскільки перша частина визначення вказує на найважливішу характеристику цих одиниць [Арнольд 1966, с.182].

Досить багато визначних психологів, таких як П. Екман, Р. Плутчик, П. Перротс, Дж. Гросс, Р. Левенсон та І. Павлов та ін. вивели свої класифікації людських почуттів, незважаючи на те, що зробити чіткий поділ почуттів є досить великою проблемою. Частково складність полягає в тому, що почуттів є надто багато, а інколи людина

може відчувати кілька почуттів одночасно. До того ж, почуття мають свої характеристики, ступені та інтенсивності [Якобсон 1980, с.85]. Все ж, майже всі з перечислених психологів виділяють почуття кохання або любові як окреме та конкретне.

Попередні дослідження дозволили виявити, що в українських та англійських фразеологізмах переважають негативні емоції (в українській – страх, а в англійській – злість), в той час як в японських фразеологізмах переважає значення кохання.

Саме це і спонукало до детальнішого дослідження фразеологізмів на позначення кохання та любові. Внаслідок детальнішого дослідження, аналізу та добору відповідників у англійській, українській та японських мовах була виведена **порівняльна таблиця фразеологічних одиниць на позначення почуттів кохання та любові**

Ознака	Англійська мова	Українська мова	Японська мова
Епітети «любові»	- Глибока (<i>Deep love</i>); - сліпа (<i>Love is blind</i>)	- Глибока (<i>Глибокі почуття</i>); - сліпа (<i>Любов сліпа</i>)	- Глибока (情が深い (<i>Joo ga fukai</i>)); - сліпа (恋は盲目 (<i>Koi wa mootoku</i>))
«Відповідники» до слів «кохання»/«любов»	- Почуття (<i>To have feelings</i>); - душа (<i>After one's soul</i>)	- Почуття (<i>Мати до когось почуття</i>); - душа (<i>До душі</i>)	- Почуття (気がある (<i>Ki ga aru</i>))
Прив'язаність до людського тіла	- Очі (<i>Beauty lies in lovers eyes</i>); - серце (<i>Give one's heart to one</i>); - вуха (<i>Be head over ears in love</i>)	- Очі (<i>Бути зіницею ока</i>); - серце (<i>Віддати своє серце комусь</i>); - вуха (<i>Бути захоханим по самі вуха</i>); - кров (<i>Хвилювати кров</i>)	- Очі (目の中へ入れても痛くない (<i>Me no naka e hairete mo itakunai</i>)); - серце (思心を寄せる (<i>Kokoro wo yoseru</i>)); - груди (胸を焦がす (<i>Mune wo kogasu</i>)); - кров (血道をあげる (<i>Ketsudoo wo ageru</i>))
Природні процеси	- Горіння (<i>Burn with love</i>)	- Горіння (<i>Згорати від кохання; Кохання погасло</i>);	- Горіння (身を焦がす (<i>Mi wo kogasu</i>));
Наявність твердження про рівність	- Наявне (<i>Love makes all men equal</i>)	- Наявне (<i>Перед обличчям любові всі рівні</i>)	- Наявне (恋に上下の隔てなし (<i>Koi ni jooge no hedate nashi</i>))
Наявність твердження про суперництво	- Наявне (<i>A rival in love</i>)	- Наявне (<i>Два півні на одному подвір'ї</i>)	- Наявне (恋の鞘当て (<i>Koi no sayaate</i>))
Наявність твердження про швидкоплинність	- Наявне (<i>Love becomes deep easily, but cools down soon</i>)	- Наявне (<i>Як загорілося, так і потухло</i>)	- Наявне (恋は熱しやすく冷めやすい (<i>Koi wa nesshi yasuku same yasui</i>))

Забування коханої людини	- <u>Очі/Зір</u> (<i>Out of sight, out of mind; What eye doesn't see the heart doesn't grieve over</i>)	- <u>Очі/Зір</u> (<i>Чого очі не бачать, того серцю не жалеть</i>); - <u>холодок</u> (<i>Проїшов холодок</i>); - <u>крига</u> (<i>Братися/ Взятися кригою</i>)	- <u>Очі/Зір</u> (見ぬこと清し (<i>Minu koto kiyoshi</i>)) - <u>незнайомець</u> (去るもの 日々に疎し (<i>Saru mono hibi ni utoshi</i>)); - <u>осінній вітер</u> (秋風が吹く / 秋風が立つ (<i>Aki kaze ga fuku / Aki kaze ga tatsu</i>))
Стан людини	- <u>Забуття</u> (<i>Be gone on one</i>)	—	- <u>Забуття</u> (夢中になる (<i>Muchuu ni naru</i>))
Зміцнення кохання/ любові	- <u>Відсутність</u> (<i>Absence makes the heart grow fonder</i>); - <u>присутність</u> (<i>Absence sharpens love, presence strengthens it</i>)	- <u>Розлука</u> (<i>Розлука зміцнює любов</i>)	- <u>Відсутність</u> (会えない時間が長くなるほど人の心は愛情が深くなる (<i>Aenai jikan ga chikaku naru hodo hito no kokoro wa aijoo ga fukaku naru</i>)); - <u>присутність</u> (会えないことで思いが募り、共にいることで愛情が強まる (<i>Aenai koto de omoi ga tsunoi, tomo ni iru koto de aijoo ga tsuyomaru</i>))
Вищі сили	- <u>Небеса</u> (<i>Marriages are made in heaven</i>)	- <u>Доля</u> (<i>Зв'язані долею</i>);	- <u>Доля</u> (縁は異なるもの (<i>En wa i-na mono</i>)); - <u>небеса</u> (結婚は天国で決められる (<i>Kekkon wa tengoku de kimerareru</i>))
Любов до дітей	- <u>Квітка</u> (<i>Bring up like a delicate hothouse flower</i>); - <u>принцеса</u> (<i>Bring up like a princess</i>); - <u>прут</u> (<i>Spare the rod and spoil the child</i>)	- <u>Принцеса</u> (<i>Ростити, як принцесу</i>); - <u>прут</u> (<i>Діти любі, а за прутину держи</i>)	- <u>Метелик</u> ; - <u>квітка</u> (蝶よ花よ (<i>Cho yo hana yo</i>)); - <u>Скоба</u> (子は鎚 (<i>Ko wa kasugai</i>)); - <u>подорож</u> (可愛い子には旅させよ (<i>Kawaii ko ni wa tabi saseyo</i>))
Подружжя	- <u>Тварини</u> *Кішка та пес (<i>To lead a cat-and-dog life</i>)	- <u>Тварини</u> *Кішка та пес (<i>Живе як кішка з собакою</i>); *Гуска та свиня (<i>Живе як гуска з свинею</i>) - <u>схожість</u> (<i>Чоловік і жінка – одна спілка</i>)	- <u>Тварини</u> *Пес та мавпа (犬猿の仲 (<i>Ken-en no naka</i>)); - <u>схожість</u> (似た者夫婦 (<i>Nita mono fuufu</i>))
Наявність ревностів	- <u>Присутні</u> (<i>Love is never without jealousy</i>)	—	- <u>Присутні</u> (愛に嫉妬はつきもの (<i>Ai ni shitto wa tsukimono</i>))

Любов до
народу/ Любов
особи вищого
статусу або
представни-
ків влади

- Негативне значення:
*ревності зі сторони
інших (愛多ければ憎
しみ至る (*Ai ookereba
nikushimi itaru*));
*беззаконня (愛多き者
は則ち法立たず (*Ai ooki
mono wa sunawachi hou
tatazu*))

Дана таблиця показує деякі спільні та відмінні риси фразеологічних зворотів досліджуваних мов.

Спільні риси:

- у всіх мовах любов глибока (*Deep love; Глибокі почуття; 情が深い (Joo ga fukai)*) та сліпа (*Love is blind; Любов сліпа; 恋は盲目 (Koi wa tootoku)*);
- в усіх мовах зачасти слово «кохання» або «любов» замінюється словом «почуття» (*To have feelings; Мати до когось почуття; 気がある (Ki ga aru)*), рідше, і лише в англійській та українській мовах – словом «душа» (*After one's soul; До душі*);
- значна частина фразеологічних одиниць на позначення почуттів кохання та любові пов'язана з людським тілом. Спільними для всіх трьох мов є фразеологізми, що пов'язані з очима (*Beauty lies in lovers eyes; Бути зіницею ока; 目の中へ入れても痛くない (Me no naka e hairete mo itakunai)*) та серцем (*Give one's heart to one; Віддати своє серце комусь; 思心を寄せる (Kokoro wo yoseru)*). В англійській та українській мовах це ще й вуха (*Be head over ears in love; Бути закоханим по самі вуха*), а в українській та японській – кров (*Хвилювати кров; 血道をあげる (Ketsudoo wo ageru)*);
- в усіх мовах фразеологізми про кохання містять асоціацію з горінням (*Burn with love; Згорати від кохання; 身を焦がす (Mi wo kogasu)*);
- у всіх мовах наявне твердження про рівність у коханні (*Love makes all men equal; Перед обличчям любові всі рівні; 恋に上下の隔てなし (Koi ni jooge no hedate nashi)*) та наявність суперництва (*A rival in love; Два півні на одному подвір'ї; 恋の鞘当て (Koi no sayaate)*);
- так само в усіх трьох мовах наявна швидкоплинність кохання (*Love becomes deep easily, but cools down soon; Як загорілося, так і потухло; 恋は熱しやすく冷めやすい (Koi wa nesshi yasuku same yasui)*);
- забування коханої людини у всіх мовах пов'язано із зором або очима (*Out of sight, out of mind; Чого очі не бачать, того серцю не жаль; 見ぬこと清し (Minu koto kiyoshi)*);
- англійська та японська мови містять асоціацію кохання із забуттям (*Be gone on one; 夢中になる (Muchuu ni naru)*);
- у англійській та японській фразеології фігурує думка про те, що кохання зміцнюється як відсутністю/розлукою (*Absence makes the heart grow fonder; えない時間が長くなるほど人の心は愛情が深くなる (Aenai jikan ga chikaku naru hodo hito no kokoro wa aijoo ga fukaku naru)*), так і присутністю (*Absence sharpens love, presence strengthens it; 会えないことで思いが募り、共にいることで愛情が強まる (Aenai*

koto de omoi ga tsunoi, tomo ni iru koto de aijoo ga tsuyomaru). В українській мові це тільки розлука (*Розлука зміцнює любов*);

- усі мови приписують до любові вищі сили, такі як долю, або небеса (*Marriages are made in heaven; Зв'язані долею*; (縁は異なるもの (*En wa i-na mono*), 結婚は天国で決められる (*Kekkon wa tengoku de kimerareru*));

- любов до дітей, звичайно ж, відображається в усіх мовах як позитивно, так і негативно. Спільними рисами української та англійської фразеології є порівняння доньки з принцесою (*Bring up like a princess; Постити, як принцесу*) та необхідність задіяння у вихованні прута (*Spare the rod and spoil the child; Діти любі, а за прутину держи*). Спільними рисами англійської та японської фразеології є порівняння дитини з квіткою (*Bring up like a delicate hothouse flower; 蝶よ花よ* (*Cho yo hana yo*));

- подружжя у всіх мовах порівнюється з тваринами, але в англійській мові це кішка та пес (*To lead a cat-and-dog life*), в українській – гуска та свиня, або кішка та пес (*Живе як гуска з свинено, Живе як кішка з собакою*), а в японській – пес та мавпя (犬猿の仲 (*Ken-en no naka*)). В японській та українській фразеології також зазначається схожість подружньої пари (*Чоловік і жінка – одна спілка; 似た者夫婦* (*Nita mono fuufu*)).

Відмінні риси:

- навідміну від інших мов, у японській мові кохання пов'язано ще з такою частиною тіла, як груди (胸を焦がす (*Mune wo kogasu*));

- як уже було згадано, забування коханої людини у всіх мовах пов'язано із зором або очима. Але в українській та японській мовах також є порівняння з холодом (*Пройшов холодок, Братися/Взятися кригою; 秋風が吹く / 秋風が立つ* (*Aki kaze ga fuku / Aki kaze ga tatsu*)). Зокрема, в японській мові також згадується незнайомець (去るもの日々に疎し (*Saru mono hibi ni utoshi*));

- навідміну від англійської (*Love is never without jealousy*) та японської фразеології (愛に嫉妬はつきもの (*Ai ni shitto wa tsukimono*)), українська фразеологія не містить посилання на ревності;

- як вже було згадано, любов до дітей відображається в усіх мовах як позитивно, так і негативно. Але в англійській та українській мовах елементом виховання був прут (*Spare the rod and spoil the child; Діти любі, а за прутину держи*), а в японській мові – це подорож (可愛い子には旅させよ • (*Kawaii ko ni wa tabi saseyo*)). В японській мові дитина, також, порівнюється з метеликом (蝶よ花よ (*Cho yo hana yo*)) та скобою (子は鯉 (*Ko wa kasugai*));

- навідміну від англійських та українських фразеологічних зворотів, японські фразеологічні звороти також відображають любов особи вищого соціального статусу та представників влади до простих людей і навпаки. Зачасту вони вживаються у негативному значенні як попередники заздросців (愛多ければ憎しみ至る (*Ai ookereba nikushimi itaru*)) або беззаконня (愛多き者は則ち法立たず (*Ai ooki mono wa sunawachi hou tatazu*)).

Таким чином, можна судити, що фразеологізми української, японської та англійської мов на позначення почуттів кохання та любові мають багато спільного у структурі та вираженні. Хоча серед відмінностей також явно проглядаються ті, котрі

яскраво ілюструють життєвий стиль та зашифровані в них національні та культурні стереотипи, усталені у національно-специфічних концептах певних народів [Белобородова 2009, с.27].

Список використаних джерел:

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка / И. В. Арнольд. – Москва: Просвещение, 1966. – 348 с.
2. Белобородова А. В. Вариативность фразеологических единиц, репрезентирующих концепт «безразличие» в русском и английском языках. / А. В. Белобородова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота. – 2009. – №1 (3). – С. 27–29.
3. Васина Н. И. Так говорят японцы. Крылатые фразы на японском и русском языках: учеб. Пособие / Н. И. Васина. – М.: Астрель: АСТ, 2006. – 175 с.
4. Гаращенко О. Фразеологічні одиниці та проблеми їх класифікацій / Гаращенко О. // Наукові записки: Серія: філологічні науки. – Черкаси: ЧДУ. – 2001. – Вип. 89(3). – С. 176–180.
5. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник / М. П. Кочерган. – Київ: Академія, 2006. – 368 с.
6. Якобсон П. М. Психология чувств / П. М Якобсон. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 348 с.

Н. Костевич, преподаватель

Национальный университет «Львовская политехника», Львов

ОСОБЕННОСТИ АНГЛИЙСКИХ, УКРАИНСКИХ И ЯПОНСКИХ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ, ОБОЗНАЧАЮЩИХ ЧУВСТВА ЛЮБВИ

Исследование посвящено фразеологии, а именно анализу фразеологических единиц английского, украинского и японского языков, обозначающих чувства любви. Целью исследования является определение культурных особенностей, заложенных во фразеологических единицах изучаемых языков, а именно: различия в способах выражения, использованных во фразеологических оборотах этих языков, а также ассоциаций, используемых во фразеологизмах и присущих каждому отдельному языку.

***Ключевые слова:** фразеология, фразеологическая единица, чувства любви, культурные особенности.*

N. Kostevych, teacher

Lviv Polytechnic National University, Lviv

PACULIARITIES OF ENGLISH, UKRAINIAN AND JAPANESE PHRASEOLOGICAL UNITS MEANING FEELINGS OF LOVE

The research is devoted to phraseology, namely the analysis of English, Ukrainian and Japanese phraseological units denoting feelings of love. The aim of the research is to reveal cultural peculiarities, implied in English, Ukrainian and Japanese phraseological units. Namely, differences of means of languages' phraseological units, their expression and associations, used in phraseological units and inherent to the particular nations.

***Key words:** phraseology, phraseological unit, feelings of love, cultural peculiarities.*